

Особливості розвитку технопарків – інноваційних інтегрованих структур як забезпечення конкурентного потенціалу України

У статті простежується історія розвитку технологічних парків України з моменту їх створення до сучасності. Охарактеризовано сучасний стан і тенденції їх діяльності, окреслено основні проблеми та перешкоди на шляху розвитку технопарків та запропоновано шляхи їх вирішення. Підкреслюється важливість ролі, яку відіграють технопарки на сучасному етапі розвитку промисловості України.

The history of technological parks development in Ukraine is traced in the article since the moment of their creation till nowadays. Modern state and tendencies of their activity are described, main problems and obstacles for technological parks development are outlined and the ways of their solution are suggested. Significance of the role, played by technological parks at the modern stage of Ukrainian industry development is stressed.

Ключові слова: *технопарки, інноваційні структури, конкурентний потенціал.*

Вступ. Рівень науково-технічного розвитку в сучасному світі є одним з найважливіших показників не лише соціально-економічного розвитку країни, а й основним ресурсом її економічного зростання і геоекономічної стійкості, визначає місце країни в світовій політиці і економіці країни.

Надзвичайно актуальним і перспективним для України є дослідження світового досвіду особливостей створення технологічних парків, а також здійснення на цій основі аналізу становлення та функціонування технопарків у нашій країні, використання наукових розробок для підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Це сприятиме формуванню власної національної стратегії, стимулюванню інвестиційної активності та механізму ефективного використання науково-технічного, виробничого і кадрового потенціалу та може стати засобом стратегічних економічних перетворень.

Постановка проблеми. Розвиток сучасного суспільства значною мірою визначається наявністю й ефективністю інноваційних процесів, що зумовлюють перетворення результатів науково-дослідних робіт у нові продукти, технології, послуги. Сьогодні у світі одним з найбільш ефективних механізмів реалізації такого перетворення є різні інноваційні структури і, насамперед, науково-технологічні парки. Науково-технологічні парки об'єднують науково-дослідні установи, освітні заклади, сервісні та виробничі підприємства з метою забезпечення якнайшвидшого впровадження результатів науково-дослідних і пошукових робіт, винаходів у виробництво. Головне завдання цих інноваційних структур – сприяти розвитку та комерціалізації високих і надвисоких технологій.

Таким чином, основні цілі нашого наукового дослідження:

- встановити умови становлення інноваційних структур в Україні;
- обґрунтувати особливості та пріоритетні напрями функціонування технопарків для забезпечення конкурентного потенціалу країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань функціонування спеціальних науково-технічних зон були присвячені роботи таких вчених: В. П. Семиноженко, В. Г. Гриньов, І.С. Каленюк, О. А. Мазур, В. І. Пила, О. С. Чмир, Д. М. Стеченко, Л. І. Федулова. Для дослідження використані також нормативно-правові акти України, джерела засобів масової інформації. У роботі використано матеріали Державного комітету статистики України, міжнародних економічних організацій, публікації авторів із досліджуваної проблеми, матеріали наукових конференцій та семінарів, інформація з мережі Internet.

Постановка завдання. Дослідити історію і проблеми становлення технологічних парків-інноваційних структур в Україні, проаналізувати сучасний стан їх діяльності.

Автором представлено особливості діяльності технопарків в Україні.

Викладення основного матеріалу. На сьогоднішній день найбільш прийнятною для України є нова інноваційна модель розвитку, впровадження якої зможе створити умови для ефективного, самодостатнього, стійкого

функціонування територій. Інноваційний розвиток держави вимагає послідовних дій з боку законодавчих і виконавчих органів держави з метою забезпечення зростання науково-технічного, технологічного, соціального потенціалу України.

Початком створення науково-технічних парків можна вважати 50-ті рр. ХХст., коли був організований науковий парк Стенфордського університету. Знадобилося 30 років, щоб завершити будівництво і формування інфраструктури і здачу в оренду своєї вільної землі наукового парку.

На сьогоднішній день в Україні інноваційне підприємництво перебуває на етапі становлення і його перехід до етапу зростання більшою мірою буде залежати від зусиль усіх зацікавлених в його успіху сторін: підприємців, учених, держави.

Відповідно до закону України «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків» під технопарком розуміється юридична особа чи об'єднання на основі договору про спільну діяльність юридичних осіб (учасників), головною метою яких є виконання інвестиційних та інноваційних проектів, виробниче впровадження науко містких розробок, високих технологій і конкурентоспроможності на світовому ринку продукції [1, с.54].

Вітчизняні технопарки можна розділити на три категорії. До першої відносяться ті, що створюються при вищих навчальних закладах, НДІ без будь якої підтримки держави і на сьогодні не користуються ніякими пільгами (наприклад технопарк «Львівська політехніка»).

Друга категорія об'єднує технопарки, що функціонують в спеціальних економічних зонах (СЕЗ) і користуються такими ж податковими пільговими, що і інші підприємства цих зон.

Третя категорія технопарків, це ті, що створюються на базі крупних наукових центрів, що мають потужні дослідницькі підрозділи і які, користуються спеціальними пільгами [2, с.10].

У вітчизняній моделі технопарк набуває функціональних ознак. Діяльність технопарків за функціональним принципом сприяє поширенню інноваційних процесів як в міжрегіональних, так і в міжгалузевих масштабах

Пріоритетні напрямки вітчизняних технопарків формується таким чином, що втрачається технологічна конкретність цих пріоритетних напрямків та не проглядається зв'язок з основними напрямками наукової або технологічної діяльності стратегічного засновника технопарку.

В усіх розвинених країнах світу технопарки є основними елементами інноваційної інфраструктури. Основною метою технопарків є комерціалізація наукових досліджень університетських, академічних та інших дослідницьких центрів, наукова продукція яких за допомогою інноваційних процедур доводиться до промислових і комерційних структур.

За станом на 1 листопада 2010 р. відповідно до Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технопарків» реєстрацію пройшли 16 технопарків.

Технопарки є зонами економічної активності, які поєднують потенціал університетів, науково-дослідних структур, промислових підприємств та суб'єктів інноваційної інфраструктури регіонального загальнодержавного та міжнародного рівнів.

В Україні вже створена система технологічних парків, діяльність якої може слугувати одним із прикладів успішної реалізації державної інноваційної політики. Формування цієї системи розпочалося у 2000 році реєстрацією таких технологічних парків як Інститут монокристалів та Інститут електрозварювання імені Є.О.Патона. Згодом з'явилися: 2001 рік – Вуглемаш; 2002 рік - Напівпровідники, Інститут технічної теплофізики, Укрінфотех; 2003 рік – Київська політехніка та Інтелектуальні інформаційні технології та інші. Станом на вересень 2010 року в Україні вже зареєстровано 12 технопарків та ще 4 проходили процедуру реєстрації.

Загалом на початок 2010 року 17 чинних свідоцтв проектів технопарку, з них 5 зареєстровані в рамках технопарку “Київська політехніка”, по 3 – “Інститут монокристалів” та “Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка та сенсорна техніка”, решта технопарків – по одному проекту.

Практика діяльності технологічних парків протягом останніх десяти років утворює доцільність, необхідність та ефективність їх існування.

На сьогодні в Законі "Про спеціальний режим інноваційної діяльності технопарків" нараховується **16 технопарків**, із яких дійсно працюють 8.

Українські технопарки за минулий період – це [складено на основі 3]: виконано проектів 116; створено нових робочих місць 3551; реалізовано інноваційної продукції на 12,3 млрд. грн (у т.ч. 1,7 млрд. грн. – експорт); перераховано до бюджету - 0,9 млрд. грн.; державна підтримка інноваційних проектів склала 0,48 млрд. грн.

Одним з перших в Україні 1999 року було створено Технологічний парк "ІЕЗ ім. Є. О. Патона".

Науковим центром, на базі якого створено технопарк, є Інститут електрозварювання ім. Е. О. Патона Національної академії наук України. Інститут є одним із провідних світових центрів, чий дослідження й розробки із зварювання матеріалів, наплавлення й напилювання захисних та зносостійких покриттів, спеціальної металургії, щодо міцності та працездатності зварних конструкцій, сучасних конструкційних і функціональних матеріалів широко відомі в усьому світі. Як приклади досягнень інституту можна навести зварювання корпусу танка Т-34 – найкращого танка Другої світової війни, технології зварювання практично будь-яких матеріалів будь-яких товщин (від мікронів до метрів) у будь-яких умовах – від зварювання під водою до зварювання в космосі. Останнє досягнення інституту – високочастотне зварювання м'яких тканин людського організму, що, за словами американських учених, забезпечує сучасній хірургії прорив у ХХІ століття.

Висновки. На сьогодні в Україні відсутні дієві механізми державного стимулювання залучення коштів господарюючих суб'єктів до фінансування наукових досліджень і розробок. Все це свідчить про потребу у подальшій оптимізації механізмів державного стимулювання інноваційної діяльності в Україні.

Незважаючи на правові проблеми технологічні парки залишаються ефективно функціонуючими інноваційними структурами в Україні. За досить короткий час у нашій державі встигла сформуватись відповідна мережа інноваційних структур, де технопарки відіграють провідну роль. Завдяки їх діяльності Україна вийшла на якісно новий рівень у сфері інновацій, відбувся розвиток виробництва вітчизняної високотехнологічної наукоємної конкурентоспроможної продукції, що надало можливість активізувати розвиток міжнародного співробітництва в інноваційній сфері.

Література

1. О.Зельдіна «Правове регулювання інноваційної діяльності в умовах технопарків України: окремі проблеми» // Право України, 2004, № 12, стор.54-58.
2. Д. Беляєв «Льготы в стиле «ТЕХНО»» // Бізнес-консультант, 2004, № 10(18), стор.8-12.
3. www.dkni.gov.ua – сайт Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України.